

EKOPANENKY

do domečků

TEREZA JAROŠOVÁ

GRADA

Silovné
Růže

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. **Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.**

EKOPANENKY do domečků

Tereza Jarošová

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

obchod@grada.cz, www.grada.cz

tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400

jako svou 7271. publikaci

Text a fotografie: Tereza Jarošová, BBUŠ

Sazba a grafická úprava: Monika Davidová

Jazyková úprava: Bc. Michaela Tománková

Odpovědná redaktorka: Ing. Jana Minářová

Počet stran 80

První vydání, Praha 2018

Vytisklo Tisk Centrum s.r.o., Moravany u Brna

© Grada Publishing, a.s., 2019

Cover Design © Monika Davidová, 2019

Doporučení a pracovní postupy v této knize byly autorkou ověřeny, přesto nelze za ně převzít zodpovědnost. Autor ani nakladatelství neručí za jakékoliv věcné, osobní ani majetkové škody. Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-271-2960-7 (pdf)

ISBN 978-80-247-2927-5 (print)

Obsah

Úvod	5
Materiál	6
Pomůcky:	10
Techniky a základní postupy	11
Šití oblečků	26
MIMINKO	27
BATOLE	30
KOLÉBKA PRO MIMINKO	35
MEDVÍDEK	36
PANENKA S POSTÝLKOU z krabičky od zápalek	36
MAMINKA v punčochách a kolové sukni	38
MAMINKA bez punčoch	45
KABELKA	48
BABIČKA v šatech a s šátkem	49
ŠÁTEK	53
CHLAPEČEK v teplácích	54
DĚDEČEK v džínách a košili	58
TATÍNEK v košili a kalhotách s páskem	61
KNÍŽKA	64
TALÍŘKY na dobroty	65
DOMEK z krabice od bot	66
Střihy	69
Závěr	80

Úvod

Když se mi narodila dcerka, ušila jsem jí nejprve měkké panenky na mazlení. Později jsem se rozhodla dopřát jí potěšení a nové možnosti hry s domečkem pro panenky.

Mně jako dítěti vyrobil takový několikapatrový domek můj tatínek a užila jsem si s ním mnoho zábavy. Malé plastové panenky s pohyblivými končetinami jsem převlékala a ukládala do postýlek, malé maminky chodily s maličkými miminky v kočárku na procházku. Tatínci chodili na dlouhé hodiny do práce, vozili rodinu autem na výlety a hráli si se svými dětmi.

Později jsem panenkám zhotovovala oblečky – obvykle jen vystřížením jednoduchých otvorů pro ruce a nohy do odstřížku či staré ponožky. Později jsem se vrhla také na výrobu nábytku – nejprve to byly skříňky z krabiček od zápalek, později dokonce i palanda ze špejlí a kousků sololitu. Jak jsem vyrůstala, bavilo mě mnohem více domeček zařizovat a zvelebovat, než si jen v něm hrát.

Domečky na hraní nejsou určené jen pro malé „školkové“ holčičky, ale spoustu zábavy si s nimi užijí i starší děti. Je to hračka na mnoho let, někoho radost z ní neopustí nikdy a předá ji zase svým dětem.

A tak jsem se ponořila do nabídky trhu. Plastové pestrobarevné „nádhery“ jsem při rozhodování rovnou vyloučila. Pominu-li jejich estetickou stránku, jsou tyto hračky neopravitelné a bez kouzla přírodního materiálu. Dřevěné domečky jsem nakonec na trhu našla i s dřevěným nábytkem. Po chvíli pátrání jsem dokonce objevila takový, který nevypadal jako vyrobený sekýrkou, ale pečlivě zpracovaný a s jemnými detaily.

Problém nastal, když jsem do něho chtěla koupit panenky. Byly buď dřevěné, robustní, určené opravdu jen pro malé děti, anebo vlastně nic... Nenašla jsem ani ty jednoduché, ač plastové panenky, s jakými jsem si hrála kdysi já.

Nastal tedy čas pro vlastní tvořivost. Po čase jsem narazila na maličké waldorfské panenky za relativně vysokou cenu (kterou dnes, vzhledem k pracnosti výroby, již chápu). Přesto se mi ale zdály zbytečně velké v porovnání s nábytečkem, který jsem měla k dispozici. Ale protože mě okouzly, rozhodla jsem si zkusit takové, jen trochu menší, vyrobit. A to nejen kvůli finanční úspoře, ale také kvůli radosti z tvoření, objevování nových postupů a hlavně možnosti udělat si přesně takové panenky, jaké sama chci.

A o tuto radost se chci s vámi podělit.

Tereza Jarošová

Materiál

Na oblečky a doplňky

K výrobě maličkých panenek není potřeba velké množství materiálu. Vystačíme si se zajímavými odstřížky měkkých, splývavých a raději netřepivých látek, vlněné plsti a úpletů. Pokud sami moc nešíjete, poptejte se u svých „šicích“ přátel po drobných odstřížkách, určitě se jich rádi zbaví. Dobře využít lze i staré, již odložené oblečení, protože látky nošením zpravidla změknou. Doporučuji používat látky jednobarevné nebo s droboučným vzorkem (kostičky, proužky, kytičky).

Z plsti neboli filcu lze ušít také mnohé doplňky, dokonce i vybavení domečku, ale není filc jako filc. To zjistíme, když se podíváme na složení. Ten nejlevnější bývá plastový – polyesterový. Jeho nízká cena odpovídá nízké kvalitě. Je obvykle hrubý a drsný, na omak nic příjemného. Mnohem lepší kvalitu a za příznivou cenu nabízí plst' ze směsi viskózy a vlny, která je na omak příjemná a měkká. Nejlepší na zpracování je však filc vlněný. Chceme-li vyrábět něco, co má sloužit delší dobu, sáhneme po něm. Vypadá totiž mnohem lépe, je hutnější, má pevnější okraje, takže švy dobře drží, a celkově se s ním lépe pracuje. Navíc je vlněný filc, na rozdíl od předchozích dvou materiálů, možné jemně prát. Určitě se tedy vyplatí si připlatit. Vlněnou plst' je možné zakoupit v mnoha krásných barevných odstínech i různých tloušťkách – nejběžnější jsou 1 a 2 mm.

Na kostru panenek

Hlavní kouzlo „domečkových“ panenek spočívá v jejich ohebnosti a polohovatelnosti. Ty jsou zajištěné vloženou drátěnou kostrou uvnitř tělíčka a končetin. Na tyto výztuže se mi nejvíce osvědčil obyčejný vázací drát o průměru 0,65–0,7 mm, prodáváný navinutý na dřevěném hranolku. Doporučuji koupit lakovaný (většinou zelenou barvou), popřípadě pozinkovaný (stříbrný), pokud si ovšem nechcete při práci řádně začernit ruce.

Až budete drát kupovat, dejte si pozor na dráty potažené PVC. Jsou také zelené a navinuté na hranolku, ale na výrobu panenek příliš měkké. Navíc nepříjemně páchnou použitým plastem. Další možností jsou čističe dýmek a různé jiné žinylkové drátky. Obě tyto varianty se prodávají v mnoha barvách a mají výhodu měkkého objemu – chloupky na nich drátky změkčují a navíc na nich dobře drží vlna. Čističe dýmek jsou lepší pro svou pevnost, ale svojí délkou omezují velikost panenek, proto se hodí tedy spíše na maličké panenky – do výšky 10 cm. Žinylkové dráty bývají delší, obvykle půlmetrové, ale zase jsou velmi měkké a bude třeba jich použít více najednou (zkroucených do sebe) nebo ještě lépe v kombinaci s vázacím drátem, aby panenka dobře držela tvar.

Na „plet“

Hlavičku, ruce, případně nahé tělíčko panenky zhotovíme z kvalitního 100% bavlněného úpletu tělové barvy vyšší gramáže (okolo 200 g/m²), je nejčastěji dostupný jako obouliční.

Na výplň

Dalším potřebným materiálem na panenky je ovčí vlna. Použijeme ji na vyplnění hlavičky a k obalení drátěné kostry. Na hlavičku je vhodnější mykaná vlna, při ovíjení tělíčka se zase bude lépe pracovat s vlnou česanou. Pokud ji nemáme, nevadí, stačí mykaná jako na hlavičku, jen si ji v rukách předem upravíme do pramenů.

Na obalení drátů tělíčka můžeme ale také stejně dobře použít starou nepotřebnou přízi.

Na vlasy

Vlasy panenkám vyšíváme jemnou přízi. Je to ta nejodolnější varianta. Velmi působivé, ale již choulostivější, jsou vlásky z česaného hedvábí, které se na hlavičku našívá. Na jednu dlouhovlásku stačí okolo 3 g česance. Další velmi pěknou možností je plstění vlásků z vlny. Drdoly a aranžované účesy jsou zase krásné z česané vlny. Krátké účesy a vousy tvoříme z vlny mykané.

Na další doplňky

Uchováváme si kousky příze a různé zbytky materiálů všech možných odstínů. Vhodné příze se nám budou hodit na vlásky, punčochy, omotání drátěné kostry v místě dlaní, na mašle do vlasů, na řemínky kabelek apod.

Pořídíme si také hadicovou gázovinu (hadicový obvaz z 100% bavlny, tedy bez elastanu) s šířkou okolo 1,5 cm (tubulár) nebo tenký pružný bavlněný úplet, který použijeme na obalení vlněné kuličky hlavy před jejím vytvarováním. Více ale doporučuji tubulár, protože se s ním hlavička lépe připravuje.

Dále se nám bude hodit

- **Knoflíková rezná nit** na vyvázání hlavičky a pevné přivazování. Podle mých zkušeností nejvíce odpovídá knoflíková lněná nit svou pevností a tloušťkou velikostem hlaviček těchto malých panenek. Silnější nitě mohou být přes úplet patrné, slabší zase málo pevné. Knoflíkovou nit seženeme navinutou na špulce nebo v tradiční malé kulaté krabičce.

- **Bavlnky** na vyšití očí a úst. Spotřeba bavlnek je při výrobě těchto drobných panenek malá. Nejčastěji využijeme různé odstíny červené a růžové na ústa, tmavě modrou na oči miminek a zelenou, hnědou či modrou na oči dospělých. Samozřejmě se řídíme vlastním vkusem. Bavlnkou také můžeme naznačit vlásky miminek či jiné detaily.

- **Voskovka** z včelího vosku nebo **akvarelová pastelka** na tónování tváří panenek. Navlhčenou akvarelovou pastelku můžeme využít také k nakreslení pusinky, pokud se necítíme na vyšívání úsměvů, naznačení pih apod. Počítejme ale s tím, že během hry se voskovka i pastelka časem otrou a bude třeba barvu tu a tam obnovit.

Na výrobu doplňků pro panenky využijeme kromě výše uvedeného materiálu také různé „odpadky“ a přebytky v domácnosti: staré časopisy na knihy a jako zdroj obrázků, velkou krabici od bot na výrobu pokojíčku, lesklou fólii (například od čokolády) na zrcadlo či okno, zátky od piva apod.

Pomůcky

- ✓ Obyčejná jehla na šití
- ✓ Vyšívací jehla s velkým ouškem na příze a bavlnky
- ✓ Krejčovské nůžky (ostré nůžky na látku)
- ✓ Malé ostré nůžky
- ✓ Krejčovský metr
- ✓ Křída
- ✓ Sublimační neboli mizící fix (ideálně se zmizíkem) na vyznačování švů, očí, úst a účesu
- ✓ Kvalitní nitě v barvách používaných materiálů
- ✓ Pean jako pomůcka na obracení dílů do líce
- ✓ Štípačky nebo kombinačky, popřípadě ketlovací kleště na práci s drátkem. Většinou ale stačí jen štípačky na uštípnutí drátku. Drátek je ohebný a snadno se dá zpracovávat v ruce.
- ✓ Menší háček vel cca 3–4 na háčkování oblečení a doplňků a tvarování hlavy
- ✓ Lepidlo na textil nebo Herkules
- ✓ Jemná plstíci jehla a případně molitanová podložka
- ✓ Karton, například z různých krabiček (běžná čtvrtka je příliš měkká)

Techniky a základní postupy

Stehy a uzly

Přední steh používáme k řasení dílů. Jehla prochází látkou stále kupředu, jednou shora, jednou ze spodu. Na rubu i líci je vidět stejný steh a látka v něm „klouže“.

Zadní steh je vhodný k sešívání jednotlivých dílů. Vpichujeme jen z jedné strany, jehlu vedeme skrz a spodem ihned opět nahoru. Každý nový vpich začínáme jednu délku stehu za koncem předchozího, vždy se tedy o kousek vracíme. Na lícové straně vypadá tento steh podobně jako přední steh, ale z druhé strany vidíme souvislou řadu stehů, které se částečně překrývají.

Smyčkový (též začíšťovací) steh využijeme při ozdobném lemování okrajů a sešívání dílů z plsti. Steh připomíná drobné „hrabičky“, umístěné po okraji látky. Jehlu vpichujeme z jedné strany látky a vždy ve stejné vzdálenosti od okraje. Utvořenou smyčkou nit ještě jednou protáhneme a pak teprve steh utáhneme. Vznikne tak vždy jistící uzlík a po okraji látky souvislá řada stehů (začíšťující okraj) a na ní kolmo vedené krátké stehy, vedoucí do místa vpichu.

Skrytý steh je velmi užitečný, nenápadný a současně pevný steh, který využijeme všude tam, kde potřebujeme šití skrýt. Jehlu vpichujeme v podélném směru střídavě do obou částí látky, kterou chceme sešít. Způsob, kterým jehlu vedeme, může připomínat hradní cimbuří. Pokud v jednom díle budou stehy delší než v druhém, budeme tento díl současně i řasit.

Námořnická smyčka je způsob úvazu, který se po utažení již téměř nepovolí. Na niti uvážeme za sebou dvě smyčky, jako bychom psali dvě malá psací písmena „L“. Pak první kličku „L“ položíme na druhou kličku „L“. Pokud bychom to udělali opačně, nevznikne nám žádaná smyčka, ale to bychom ihned poznali. Oka obou smyček na sebe srovnáme a roztáhneme. A smyčka je připravená k navléknutí.

Přední steh

Zadní steh

Skrytý steh

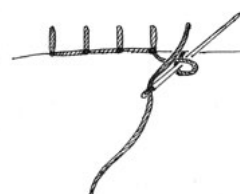
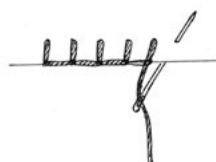
Námořnická smyčka

první smyčku nadzvednout a položit na druhou smyčku

Smyčkový steh

Polohování stříhů na látku

Při pokládání stříhů na úpletovou látku dbáme na směr sloupků či osnovy pleteniny, aby se díly při šití nedeformovaly. Úplety totiž pruží více do šířky než do délky. U tkaných látek je při šití takto malých dílků možné osnovu bez obav zaměnit za útek a využívat všech pevných okrajů látky – například pro dolní okraj sukní či šatů apod.

Skrývání konců nití

Všechny stehy zakončujeme zatažením volných konců nití dovnitř. Po zapožití vpícháme ještě jednou a protáhneme nit (tělíčkem, hlavičkou apod.). Na druhé straně nit vyvedeme ven, trochu za ni zatáhneme a těsně u povrchu ustříháme. Tím tah povolíme a celá nitka zmizí uvnitř. Stejným způsobem skryjeme i všechny ostatní konce nití, které během šití panenky vzniknou. Navlékneme je do jehly, vpícháme těsně vedle uzlíku a zatáhneme dovnitř. Pokud by se stalo, že je u uzlíku konec již tak krátký, že nelze pohodlně navléknout do jehly a pak jehlu vpíchnout vedle uzlíku, uděláme to obráceně. Jehlu vpícháme těsně u uzlu a zanoříme natolik, aby se ouško dostalo na úroveň konce nitě, kterou chceme vtáhnout. Nit navlékneme a dokončíme steh. Koneček nitě bude tak skrytý.

Tvarování hlavičky

Hlavička panenky by měla být dost tvrdá – asi jako měkkí pomeranč. Pružná, ale pevná. Pokud bychom hlavičku udělali příliš měkkou, tak by se po vyvázání, a hlavně pak při hře zdeformovala.

Hlavičky můžeme vytvářet z česané i mykané vlny. Zdá se mi ale, že zhotovení hlavičky z mykané vlny je snazší. Hlavičku tvoříme jako jednoduchou kuličku a v převázání pod krkem nezůstává (na rozdíl od velkých panenek) žádná vlna.

Základ hlavičky

Na kousku vlny (mykané nebo česané) uvážeme uzel a pak znovu zopakujeme. Dva až tři další uzlíky, které utvoří jádro hlavičky.

Na uzlíky začneme vlnu navíjet jako na klubíčko, dokud kulička nemá požadovanou velikost a pevnost. Při navíjení vlnu utahujeme, aby kulička byla pevná.